

Missanpassad ungdom¹⁾

Lagstiftning och reformförslag i Belgien.

Av PAUL CORNIL

Generalsekretärare i belgiska Justitieministeriet,
 Professor vid Universitetet i Bruxelles.

I. Inledning.

Man har sagt, att vi leva i barnets århundrade. I vissa länder, t. ex. i Förenta Staterna, intager barnet en framskjuten plats i samhället. För barnet är allt tillåtet, och det har rätt till all möjlig hänsyn och ett rikt mått av överseende.

I de flesta länder ge emellertid vissa oroande företeelser anledning till bekymmer. Det händer att barn, individuellt eller i grupp, bete sig på ett sätt som vi ha svårt att förstå och som röjer en brist på harmoni med omgivningen som är ägnad att inge farhågor. Brottsligheten bland barn och ungdom är betydande och kan framträda i allvarliga former. I Belgien, liksom annorstädes, föröva ungdomsligor stöld, och i synnerhet ha bilstöldrarna tilldragit sig uppmärksamhet. Man förvånar sig också över illdåd begångna av helt unga män eller rent av unga flickor. I Belgien hände förra året, att en spädd ung flicka dödade sin farmor under omständigheter som icke gävo någon förklaring till gärningen.

Denna tragiska sida av barna- och ungdomsåren har många gånger uppmärksamrats av författare och journalister. Redan Charles Dickens publicerade, år 1838, den alltjämt ryktbara romanen „Oliver Twist“, vari man ännu läser om det olyckliga barnet som hamnat på livets skuggsida. I Frankrike skildrade Louis Roubaud under mellankrigstiden deras lott som han benämnde „Kains barn“ (1925), och Roger Martin du Gard kallade en av sina volymer „Uppfostringsanstalten“ (1922). Ännu närmare vår tid ha flera filmer hämtat sitt ämne från barnbrottsligheten och romanen „Bortsprungna hundar utan halsband“ av Cesbron (1954) har rönt stor framgång i de fransktalande länderna.

¹⁾ Forelæsning holdt i Uppsala og Stockholm, april 1957. Oversættelsen er foretaget af professor Ivar Strahl. Noterne er tilføjet af forfatteren umiddelbart før artiklens trykning.

Man skulle emellertid misstaga sig, om man trodde att det problem som den missanpassade ungdomen utgör är allenast ett problem beträffande brottslighet. Denna är endast den sensationella sidan av ett mera vidsträckt problem som jag skall försöka framställa i stora drag.

Barnet, och även ynglingen som ännu icke är fullvuxen, har att anpassa sig efter en värld, som förefaller honom hemlighetsfull och stundom oförståelig. Han måste göra detta vid en tidpunkt, då framtiden ställer honom inför en rad av frågetecken. Var och en av oss kan minnas den delen av sitt liv, då så många frågor inställde sig utan att få svar. Dödens problem och frågan om livet efter detta sysselsätta barnets tankar, även om barnet icke talar därom med sina närmaste. Pubertetskrisen inverkar störande på barnets beteende under flera år.

Ynglingaåren äro, såsom man framhållit, en tid då individen är mäktig osjälvisk hänförelse men då han också kan hemfalla till de värsta illdåd. I krigstid är det i den åldern som de mest heroiska handlingarna utföras, men å andra sidan var det också bland de mycket unga som, i mitt land, samarbetet med fienden till avsevärd del fick sina rekryter.

Oron och osäkerheten under ynglingaåren återspeglades i den romantiska litteraturen under 1800-talet; i Goethes Werther är hjältens förtvivlan ett uttryck därav.

Förhållandet kompliceras ytterligare av en åtminstone skenbar brist på förståelse generationer emellan. Mycket ofta tro de unga sig missförstådda av de äldre. De föreställa sig, att de äro de första som på allvar bekymra sig om världens öde. De inse icke, att den föregående generationen i sin ungdom har gått igenom en liknande kris.

Detta allt bör icke förvåna oss. När allt kommer omkring är uppfostran intet annat än en anpassning till de vuxnas liv. Det är icke utan möda och smärta som barnet vänjer sig vid en värld, som icke har skapats för barnet och i vilken det känner sig illa till mods om det icke finner förståelse för den vaga trängtan det känner. För de flesta barn ordnar det hela sig utan yttre konflikter, utan att några beklagliga händelser inträffa. Men det är icke alltid så, och detta borde icke förvåna oss, om vi betänka att många barn måste genomgå denna svåra period i trots av brister och handicap av skilda slag.

Vi ha till en början, och uppmärksamheten har i våra dagar riktats på denna sida av frågan, barn med karaktärssvårigheter. Det förhåller sig icke så, som skulle man först i våra dagar ha upptäckt de besvärliga barnen, men det är ganska nyligen som man har åsatt dessa besvärligheter en medicinsk etikett. När ett barn icke vill böja sig för disciplinen i hem eller skola, brukar man nu, i stället för att helt enkelt bestraffa barnet såsom våra förfäder gjorde, rådfråga en läkare eller en psykolog.

Man har också lagt märke till det starka inflytande som utövas av uppfostrarens personlighet. Det är ofta tillräckligt med ett ombyte av lärare för att helt förändra barnets uppträdande och dess skolresultat.

Vi ha vidare problemet med dem som äro mindre ägnade för studier. Det är de, vilkas intellektuella resurser icke utvecklats åt det teoretiska hållet. För dem bemödar man sig om att anordna klasser med specialundervisning, men detta möter avsevärda svårigheter. Föräldrarna — så är det åtminstone i mitt land — äro sällan villiga att resignerat finna sig i att deras barn följer specialundervisning; det sårar deras fåfänga. Detta mindervärdeskomplex finner man ofta också hos barnet självt, och det begränsar möjligheterna att anordna sådan undervisning.

Slutligen ha vi de själsligt abnorma barnen, vilka böra placeras i särskilda anstalter.

Också kroppsligen börja icke få barn sin tillvaro med allvarliga handicap: vanföra eller kroniskt sjuka kunna de icke följa den normala rytmen i undervisningen eller i lekarna. För de vanföra har man nu för tiden åstadkommit beundransvärda och uppmuntrande ting. En scoutörelse för vanföra, man kallar den ibland för scouting trots allt, samlar barn med svåra lyten och lyckas få dem att utföra mycket som man kunde tycka skulle vara möjligt endast för normalt utrustade barn. Tack vare sin påhittighet och inbördes hjälpsamhet och det bistånd de få av sina icke ofärdiga syskon kunna de campa och deltaga i en mängd lekar. Man förstår hur denna verksamhet måste vara ägnad att återge dessa olyckliga ett självförtroende som de förlorat.

Men barndomens svårigheter härröra icke uteslutande från denna fysiska eller psykiska underlägsenhet. Det är vanligt, att det är den miljö där den unge lever som framkallar eller ökar hans besvär. Man har, i olika sammanhang, kunnat påvisa, att ett mycket högt procenttal av de unga lagöverträdarna kommer från hem som gått sönder, antingen genom skilsmässa, separation eller söndring mellan föräldrarna eller genom att den ene av föräldrarna eller båda avlidit. Det förekommer också, att barn äro nödsakade att leva i en ohälsosam miljö där de äro utsatta för skadliga inflytelser.

Botemedlet enligt den belgiska lagstiftningen är i sådana fall en hänvändelse till civilmålsdomstol, för att den skall fränkänna föräldrarna vårdnaden om barnet. Men då uppstår det svåra problemet om en ersättare för föräldrarna. Vi skola strax se, att det problemet sällan löses på ett tilfredsställande sätt.

Man har ibland sagt, att nöd eller t. o. m. den blotta omständigheten att de tillgängliga penningmedlen tyckas otillräckliga är en orsak till brottslighet. Så framställt är detta påstående icke riktigt. Nöd är sällan en direkt orsak till brottslighet, men upp-

fostringssvårigheterna förvärras i en familj som icke har resurser att möta inträffande olyckshändelser och som har en budget som kommer i oordning varje gång familjen drabbas av sjukdom eller någon annan oförutsedd omständighet som medför utgifter. Ofta är nöden förenad med bristande förmåga hos fadern eller modern att arbeta eller att föra ett ordnat liv.

Med det sagda har jag dragit upp grundlinjerna i den dystra bilden av de svårigheter som möta en kategori bland barnen. Betyder det, att alla dessa handicapade utveckla sig illa och gå att befolka uppfostringsanstalter och fängelser? Låt oss icke överdriva. Trots svårigheterna och de övergående kriserna övervinner det stora flertalet av dessa hindren och uppnår vuxen ålder utan att taga skada, framför allt tack vara sina föräldrars och uppfostrares handlag och sunda förstånd.

Men vissa bland dem reagera på ett oroväckande sätt, nämligen genom skolkning och allvarlig olydnad i skolan, vagabonderande och t. o. m. brottslighet.

II. *Den belgiska lagstiftningen om barnavård.*

Efter denna summariska översikt över de missanpassade barnens problem ämnar jag redogöra för principerna i den belgiska barnavårdslagen av den 15 maj 1912, vilken innehåller bestämmelser om åtgärder beträffande barn som ha begått brottslig handling eller som vagabondera eller tigga samt barn vilkas föräldrar ha allvarliga skäl till klagomål och barn som tvärtom äro utsatta för vanvård av försumliga eller ovärdiga föräldrar.

Före lagen av 1912 blevo barn under 16 år som begingo brott dömda vid de allmänna domstolarna. Domaren hade att bestämma om barnet hade handlat med urskilningsförmåga, d. v. s. med insikt om innebörden av den gärning det begått.

Om domaren besvarade denna fråga jakande, dömdo han till fängelsestraff eller böter, men han nedsatte straffet på grund av den tilltalades ungdom, vilken betraktades såsom en mildrande omständighet. Om, tvärtom, barnet hade handlat utan urskilningsförmåga, frikändes det och överlämnades till administrativ myndighet för att placeras i en anstalt för tiden intill dess det uppnått den civilrättsliga myndighetsåldern (21 år).

Ytterligare gällde, att föräldrarna med stöd av sin föräldramyndighet kunde väcka talan i händelse ett minderårigt barn gjorde sig skyldigt till fortvarande och allvarlig olydnad. Civilmålsdomstolen var laga domstol i dessa mål och kunde besluta temporärt omhändertagande av barnet (se Code Civil belge, äldre artiklarna 375—383).

Lagen av 1912, vilken infördes på initiativ av greve Carton de Wiart har fullständigt ändrat detta system. Efter denna lag ha

barn under 16 år helt „utgått ur straffrätten“. De kunna icke i något fall dömas till straff. De höra under barndomstolen, en speciell enmansdomstol som beslutar om uppfostrings- och skyddsåtgärder för minderåriga. Dessa åtgärder äro:

1. Varning, riktad till barnet eller ofta till föräldrarna, vilka uppmanas att ägna barnet bättre tillsyn;
2. Omhändertagande av barnet i en familj eller en anstalt, offentlig eller privat;
3. Överlämnande till förvaltningsmyndighet för tid intill myndighetsåldern.

Barndomstolen äger besluta sådana åtgärder också beträffande minderåriga som hänge sig åt prostitution eller sedeslöst liv (art. 15). Den inskrider på samma sätt, när föräldrarna påyrka tillrättaförande av barn som icke har fyllt 18 år (art. 14).

Innan han fattar sitt beslut, skall barndomaren föranstalta, att en funktionär i barnavården företager en socialundersökning. Domaren kan också låta intaga den minderåriga i en observationsanstalt, särskilt om han är osäker om barnets fysiska eller psykiska hälsa (art. 21). Rapporten därifrån ger honom en fullständig utredning angående barnets fysiska och psykiska tillstånd och avslutas med ett behandlingsförslag.

Kort efter antagandet av 1912 års lag inrättades i Mol den första av dessa observationsanstalter. Länge var denna en av de främsta i sitt slag i Europa. Den har besökts av många utlänningar.

Undantagsvis kan en minderårig som icke fyllt 16 år intagas i fängelse genom häktning. Lagen tillåter detta för en tid av högst två månader om det prövas nödvändigt (art. 30). I verkligheten tillgriper man icke denna åtgärd oftare än 10 à 20 gånger om året och gör det då endast så länge det oundgängligen behövs för att få tid att finna en annan lösning.

Ett annat kapitel i lagen av 1912 reglerar förlust av rätten till vårdnaden om barn (*la puissance paternelle*). När föräldrar visa sig ovärdiga att uppfostra sina barn, genom dom för allvarligt brott, olämplig livsföring eller dålig behandling av barnen, äger civilmålsdomstolen beröva dem deras vårdnadsrätt. I så fall är det familjerådet (*le conseil de famille*), sammansatt av sex personer under ordförandeskap av fredsdomaren (*le juge cantonal*), som har att tillsätta en förmyndare (*pro-tuteur*) i föräldrarnas ställe. Den kunglige prokuratorn, d. v. s. allmänne åklagaren, har till särskild uppgift att vaka över barn vilkas föräldrar blivit frändömda vårdnaden. Han sörjer för deras omhändertagande i en familj eller i en anstalt.

Detta är ett problem som f. n. är särskilt bekymmersamt. Antalet barn, vars föräldrar förlorat rätten till vårdnaden om sina

barn, ökar från år till år med flera hundra. Det är svårt att säga vad som är orsaken till denna ökning. Måhända orsakas den framför allt av att socialvården blivit bättre organiserad och att tack vare detta sådana familjer lättare bli uppmärksammade, men det är även möjligt att antalet splittrade eller desorganiserade familjer är stätt i ökning. Det är emellertid också möjligt, att åklagarna och domstolarna ha ändrat sin praxis och att de numera äro mera benägna att finna skäl för fränkännande av vårdnadsrätten.

Barn till föräldrar som ha mist sin vårdnadsrätt omhändertagas på lång sikt. I själva verket ändras sällan de förhållanden som ha föranlett att man fräntagit föräldrarna vårdnaden, och oftast måste vården om dessa minderåriga utsträckas ända till dess de äro i stånd att förtjäna sitt uppehälle och själva ordna sin tillvaro.

Jag har nyss sagt, att antalet av de ifrågavarande minderåriga är stätt i ökning. I statistiken över barn, som omhändertagits med stöd av 1912 års lag överstiger antalet barn, vars föräldrar fräntagits vårdnadsrätten, antalet barn som begått brott.

För de barn, som hänvisas till anstalt genom inskridande av barndomaren eller allmän åklagare, finns mer än 200 privata anstalter av mycket olika typ. Största delen av dessa anstalter mottaga också barn som tillhöra andra kategorier och icke falla under tillämpningsområdet för 1912 års lag. Endast de svåraste fallen placeras i statens uppfostringsanstalter (4 anstalter för gossar och 2 för flickor). Oftast är det först efter ett eller flera försök med omhändertagande i familj eller i en privat anstalt som barnet intages i en statlig anstalt. För gossar i skolåldern (under 15 år) har staten år 1949 öppnat skolhemmet i Jumet. De där intagna gossarna gå i skolan i orten, där de äro tillsammans med andra barn. Efter skolan gå de tillbaka till anstalten, som har en mycket mera normal atmosfär än de andra statliga anstalterna. Erfarenheterna av detta system äro mycket goda, och systemet borde kunna utsträckas till andra anstalter.

Ett annat slag av anstalter har tillkommit efter 1912, ehuru det icke är föreskrivet i lagen, nämligen hem av till hälften fri karaktär. Somliga äro knutna till en sluten anstalt; andra äro fristående. De minderåriga placeras där oftast vid frigivningen från en sluten anstalt i avvaktan på att de skola kunna sändas till en familj eller på annat sätt omhändertagas i familjemiljö. De arbeta i industri eller jordbruk under samma villkor som vanliga arbetare och använda en del av sin lön till att betala för kost och logi. Denna metod har fått vidsträckt användning sedan några år tillbaka. Nära 150 minderåriga hörande under barn-domstolen i Bryssel ha placerats på detta sätt i halv frihet. När de unga lämna anstalten bli de, om de icke fyllt 21 år, ställda under tillsyn av en funktionär i barnavården.

Lagen av 1912 ansågs, då den infördes, såsom en av de modernaste i Europa. Den innebar ett obestridligt framsteg i jämförelse med den repressiva lagstiftningen före 1912. På det hela taget har den givit uppmuntrande resultat. Kritik har dock framkommit, särskilt under det senaste decenniet. Detta är icke överraskande, eftersom det snart har gått ett halft sekel sedan lagen sattes i kraft. Åsikter och metoder ha utvecklats sedan dess. Tiden är inne för en omarbetning av lagstiftningen.

Man anmärker på att proceduren vid barndomstolarna har en alltför juridisk karaktär. Barndomaren är en domare vid en domstol i första instans. Hans lokal är förlagd till domstolsbyggnaden, och han sitter i domstolen iförd domardräkt. Han är biträdd av en åklagare och av en notarie. Hans beslut, vilka han kan låta verkställa tvångsvis, införas i straffregistret (casier judiciaire). Lagen föreskriver, att dessa beslut skola hållas hemliga utom för domstol i händelse av nytt åtal (art. 24). Trots detta händer det ofta, att besluten bli kända och i framtiden äro till skada för barnet.

Vissa barndomare försöka undvika dessa olägenheter genom att meddela beslut utanför det officiella förfarandet. De låta barnet infinna sig på deras kansli och underlåta att handlägga saken i den av lagen föreskrivna ordningen. Denna praxis vid sidan av lagen visar, att barndomarna själva inse önskvärdheten av en revision av lagstiftningen.

Det har emellertid även framkommit annan kritik mot 1912 års lag. Man har därför för ett tiotal år sedan börjat överväga en reform av lagstiftningen.

III. *Reformförslag.*

Två kommittéer ha, den ena efter den andra, utarbetat reformförslag. Den första kommittén tillsattes år 1947 av statsrådet Struye. Dess ordförande var greve Carton de Wiart, initiativtagaren till 1912 års lag. Han dog emellertid 1951, innan denna kommitté hunnit avsluta sitt arbete.

En andra kommitté, för vilken jag har haft äran att vara ordförande, tillsattes 1954 av statsrådet Lilar. Den avslutade sitt arbete i februari 1956. Ett lagförslag har upprättats på grundval av denna kommittés slutsatser. Detta förslag är f. n. föremål för prövning av Conseil d'Etat²⁾. Huvuddragen av förslaget äro följande.

²⁾ Dess prövning är nu avslutad. Conseil d'Etat har framställt ett antal erinringar, som nödvändiggöra en överarbetning av förslaget men icke synas böra medföra någon rubbning av grunderna för detta. Överarbetningen av förslaget har påbörjats.

1. *Reform av barndomstolarna.*

Det finns f. n. 26 barndomstolar, en för varje jurisdiktionsområde i första instans. Men för att de skola fungera kräves icke endast specialiserade domare utan också observationscentra och en personal av kvalificerade specialister. Det är icke möjligt att upprätta en fullständig organisation vid var och en av dessa domstolar, av vilka somliga äro belägna i föga betydande orter.

Man tänker sig därför att upprätta en barndomstol i huvudorten i var och en av de 9 provinserna. I de flesta provinserna skola flera domare, manliga och kvinnliga, tillsättas för provinsens barndomstol. De biträdande organen, medicinska och sociala, skola då kunna organiseras bättre.

2. *Behörigheten.*

Dessa domstolars behörighet utsträcker. Till en början utsträcker deras kompetens, i vad avser förstagångsingripande, upp till 18 års åldern, under det att deras kompetens att första gången ingripa för många fall (brott, sedeslöst liv) hittills varit begränsad till 16 års åldern.

Vidare skall det hädanefter vara barndomaren som ingriper beträffande barn som är utsatt för fara på grund av föräldrarnas olämplighet. Man skall, när så är möjligt, avstå från att frånkänna föräldrarna rätten till vårdnaden om sina barn. I själva verket är denna helt negativa åtgärd ägnad att inge föräldrarna föreställningen, att de icke längre ha några skyldigheter gentemot sina barn, utan att man tillräckligt bekymrar sig om att skaffa ersättare för de ovärdiga föräldrarna.

Enligt förslaget skall barndomaren, när han konstaterar att barnet är utsatt för fara på grund av föräldrarnas olämplighet, kunna beträffande barnet vidtaga någon av de åtgärder som stå till hans förfogande när det gäller ett barn som begått brott. I själva verket är situationen nästan likadan i båda fallen. Den minderårige bör skyddas på ungefär samma sätt som om han hade begått brott.

Utöver de åtgärder, som jag har uppräknat förut, skall barndomaren förfoga över en ny åtgärd, vilken har kommit till användning i Frankrike sedan ett tjugotal år och givit utmärkta resultat: uppfostringshjälp (assistance éducative). Den minderårige får vara kvar hos sin familj. En funktionär i barnavården besöker honom regelbundet. Men denne sysselsätter sig icke endast med barnet självt. Det är föräldrarna, och ibland hela familjen, som är placerad under tillsyn. Han bör sträva efter att förbättra förhållandena inom familjen och föräldrarnas uppfostringsmetoder. Om detta lyckas, uppnår man ett dubbelt resultat: man undgår att placera barnet utanför dess naturliga miljö, och man förbättrar förhållandena i hemmet.

3. *Brottslighet.*

Jag har nyss sagt, att barndomaren skall vara behörig i fråga om barn som begått brottslig handling före fyllda 18 år (i stället för såsom f. n. 16 år). Emellertid kan det förekomma, att en yngling i åldern mellan 16 och 18 år är fysiskt och psykiskt så utvecklad att han icke kan behandlas som ett barn. De åtgärder, som stå till barndomarens förfogande, skulle vara ineffektiva, när fråga är om en sådan yngling. För detta fall tänker sig lagförslaget möjligheten att överlämna den unge att dömas av allmän domstol. Att besluta därom tillkommer barndomaren, som alltså avstår från sin behörighet om han anser att han icke kan ingripa på ändamålsenligt sätt.

4. *Skadestånd.*

Det händer ganska ofta, att personer, som lidit skada genom ett brott begånget av en minderårig, kräva skadestånd och uppträda såsom målsägande inför barndomaren (art. 24 i 1912 års lag). Detta är i synnerhet händelsen, när ett barn genom oaktsamhet tillfogar ett annat barn eller en vuxen sår eller lyte. Dessa skadeståndskrav förändra proceduren inför barndomstolen. Barndomaren är tvungen att pröva den juridiska frågan om civilrättslig ansvarighet och han koncentrerar icke sin uppmärksamhet på vad som är av intresse för barnet som orsakat olyckan. För att undgå denna olägenhet avskaffar förslaget möjligheten för målsäganden att framställa skadeståndsyrkande inför barndomstolen. Och vidare kan barndomstolens beslut icke åberopas, när målsäganden framställer sitt skadeståndsanspråk inför allmän domstol.

5. *Straffregistret (Casier judiciaire).*

Jag har understrukt de olägenheter som minderåriga kunna få av anteckningar i straffregistret, vilka trots de försiktighetsmått som äro föreskrivna i lag äro menliga för barnets framtid. Förslaget innehåller i detta hänseende en kompromisslösning. Om den minderårige, när han blivit vuxen, icke begår något brott inom en tid av fem år från det han uppnått myndig ålder, skall den av barndomaren beslutade åtgärden avföras ur straffregistret.

I själva verket borde lösningen av detta problem bli en helt annan i framtiden. Utdrag ur straffregistret borde ersättas med upprättande av en individuell akt, som vi kalla personalakt (dossier de personnalité). Uppgifter ur denna personalakt böra icke utlämnas åt andra än domstolsmyndigheter, men ur akten bör, om någon som begått brott ånyo åtalas, kunna hämtas fullständiga upplysningar om hans förflutna liv.

6. *Förebyggande åtgärder.*

De reformförslag som jag har räknat upp äro viktiga, men det återstår att tala om en reform som jag anser vara den viktigaste bland de ändringar som föreslås i 1912 års lagstiftning. Det torde vara lämpligt att jämföra denna del av förslaget med det i Sverige tillämpade systemet för behandling av brottslig ungdom. Förslaget innebär ett närmande till den svenska metoden, men det system man tänker sig i Belgien synes mig dock vara mycket olikt det svenska. Det består i själva verket i inrättande av en ny myndighet, utan judiciell karaktär, som endast har att inskrida med förebyggande åtgärder i syfte att så mycket som möjligt förebygga en judiciell behandling av fallet inför barndomstol.

Ledningen av denna förebyggande verksamhet anförtros åt fredsdomaren, en lokal domare vars huvudsakliga funktion är att ge råd, bilägga familjekonflikter och slita obetydliga tvister. Man begär frivilligt hans råd, och han betraktas icke såsom en domare med repressiv uppgift som inger fruktan.

Det finnes 210 kantoner i landet i dess helhet, och varje kanton har i genomsnitt en befolkning av 30.000 à 50.000 invånare. I varje kanton skall man inrätta en kantonal barnavårdsnämnd under ordförandeskap av fredsdomaren. Denna nämnd skall vara sammansatt av ett tiotal personer, av vilka några skola representera organ som äro intresserade i barnavården. Bland dem skola finnas representanter för fattigvården, för den nationella barnhjälpn (Oeuvre Nationale de l'Enfance), skolmyndigheterna, den sociala säkerhetstjänsten och polisen (på de ställen där det finns en barnpolis). Representanter för andra organ eller enskilda personer, som intressera sig för dessa problem, skola fullständiga nämnden. Denna skall icke kunna påtvinga vare sig barn eller föräldrar sina avgöranden. Den skall icke sysselsätta sig med andra än dem som frivilligt acceptera dess ingripande. Den skall söka samordna den verksamhet som olika personer och organ utöva på detta område. En socialundersökning skall göras, vars resultat skall tillåta att avgöra vilka de lämpliga åtgärderna äro. När det befinnes att fallet ligger inom det ena eller andra organets behörighet, är det detta organ som skall ha att bära kostnaderna för den minderåriges behandling eller omhändertagande. Om emellertid icke något av dessa organ kan bistå ekonomiskt, tänker sig förslaget, att fredsdomaren såsom ordförande i barnavårdsnämnden skall äga göra en med motivering försedd framställning till justitieministern. Denne skall kunna lämna ekonomiskt bistånd med anlitande av ett speciellt anslag som skall stå till hans förfogande i hans budget.

Man kan fråga sig vilka de fall äro som skola vara föremål för barnavårdsnämndens uppmärksamhet.

De utgöras till en del av fall som anmälts till allmän åklagare och som denne finner alltför ringa för att bli hänvisade till barn-domaren. Jag har sett i domstolsstatistiken, att av 20.000 årligen till åklagare anmälda fall beträffande minderåriga åtal efter-givits i ungefär 15.000 fall. I ett stort antal av dessa var det emellertid anledning att göra någonting, och det är därför som ett inskridande av den kantonala barnavårdsnämnden bör kunna vara lämpligt och ofta effektivt.

Därtill komma de fall då organ som äro representerade i barn-avårdsnämnderna, och i synnerhet barnpolisen och skolmyn-digheterna, anmäla för fredsdomaren att minderåriga visa sig besvärliga eller ge upphov till problem i familjen eller skolan. Det är möjligt, att ett inskridande i samförstånd kan leda till resultat och förebygga att situationen försämrats.

Emellertid skall barnavårdsnämndernas verksamhet vara be-gränsad. Om det är fråga om allvarligt brott, skall åklagarmyn-digheten ombesörja, att den minderårige genast ställes inför barndomstolen. För samhället är brottet i dessa fall till sådan skada, att ett domstolsförfarande är påkallat. Åklagarmyndig-heten har att förfara på enahanda sätt, när man ställes inför den rättsliga frågan huruvida det kan göras intrång i barnets rät-tigheter eller i föräldrarnas rättigheter med avseende å barnet utan att dessa ge sitt frivilliga samtycke.

Slutligen är att märka, att i händelse barnavårdsnämndens förebyggande åtgärder misslyckas, man har att gå till barndom-stolen, om den minderåriges uppförande eller belägenhet tillåter ett ingripande av domstol.

Sammanfattningsvis är att säga, att de kantonala barnavårds-nämnderna skola utgöra en första försvarslinje avsedd att träda i aktion så snart som möjligt när fråga är om missanpassade minderåriga som befinnas löpa fara att hemfalla till allvarlig form av missanpassning eller rent av till brottslighet. Genom nämndernas tidiga inskridande och genom samordningen av olika sociala verksamheter kunna nämnderna hoppas uppnå gynnsamma resultat.

Från början av innevarande år ha redan några kantonala barn-avårdsnämnder inrättats med föregripande av lagens antagan-de. Den första av dessa har trätt i verksamhet i slutet av januari 1957. Sedan dess ha ytterligare fem nämnder inrättats. Det är ännu för tidigt att kunna bedöma effektiviteten av nämndernas verksamhet, så mycket mer som justitieministern i avsaknad av lagligt stöd ännu icke kan lämna ekonomiskt bistånd.³⁾

³⁾ Inrättandet av dessa kantonala barnavårdsnämnder, vilka nu varit i verksamhet nästan ett år, har slagit olika ut på skilda håll. I vissa kantoner ha endast få fall behandlats; i andra och särskilt i en stor stadskanton har man bildat subkommittéer för att kunna bemästra det stora antalet fall som påkallat inskridande av nämnden.

På grund av min begränsade kännedom om hur barnavårdsnämnderna arbeta i Sverige är det svårt för mig att göra en jämförelse mellan det svenska systemet och det som är föreslaget i Belgien. Det svenska systemet har även det så mycket som möjligt uteslutit domstolsförfarande vid behandlingen av missanpassad ungdom. Den svenska organisationen sätter i domstolarnas ställe organ av administrativ och social karaktär. Enligt det belgiska förslaget måste de sociala förebyggande åtgärderna, vilka man söker utveckla så mycket som möjligt, göra halt varje gång en tvångsåtgärd befinner sig erforderlig. Så snart det visar sig, att övertalning och ömsesidig god vilja icke leda till resultat, är det till en domstolsmyndighet man måste vända sig, för att denna må kunna träffa ett avgörande med iakttagande av vissa formella regler för proceduren.

Avslutning.

Dessa äro huvuddragen av det lagförslag som den belgiske justitieministern Lilar snart skall framlägga för parlamentet. Jag hoppas livligt, att det skall kunna företagas till omröstning i en ganska nära framtid. Den nya organisationen skall, det tror jag fullt och fast, ge värdefulla resultat och bidra till att rädda ett icke ringa antal minderåriga.

Men vi komma därmed icke att vara vid slutet av våra bekymmer. Nya undersökningar och nya reformer komma att visa sig erforderliga, ty våra behandlingsmetoder böra förbättras. Vi veta ju dessutom redan, att de insatser som gjorts i särskilda fall av vanart varit otillräckliga och icke kunnat leda till mer än partiella resultat.

Jag skall sluta denna översikt med att i korthet hänvisa till en annan väg, som vi i våra dagar höra slå in på för att bekämpa missanpassning hos ungdomen på ett mera vidsträckt plan. I själva verket kunna vi nu för tiden icke begränsa oss till att studera det missanpassade barnet isolerat från dess sociala grupp. Gruppens inflytande på barnets beteende har framträtt med all tydlighet.

Alltsedan slutet av 1800-talet ha sociologerna och kriminalisterna visat, hur känslig individen är för den omgivande miljön. Det inflytande faktorn „imitation“ har på människornas beteende har beskrivits av den franske sociologen Gabriel Tarde. Kort efteråt framhöllo Gustave le Bon, Sighele och andra forskare, hurusom människan, när hon ryckes med i ett kollektiv, begår handlingar som var och en av individerna i kollektivet icke skulle varit i stånd att begå om han vore ensam.

Det är samma sak med barnet, och i synnerhet med de unga som lämnat de egentliga barnaåren. Måhända mer än de äldre stå de under inflytande av gruppens levnadssätt och känslor. De

känna sig solidariska med dem som de beundra. Och denna beundran kan rikta sig mot de mest skilda personer och föremål, såsom mot vissa former av musikalisk eller litterär konst eller mot vissa handlingssätt som betraktas som berömliga av en viss grupp. Detta är, såsom jag underströk i början av min framställning, upphovet till beundransvärda hjälteåd men också ibland till reaktionssätt av oroande art.

Sedan någon tid betjäna vi oss av gruppens inflytande för behandling och återanpassning av brottslingar. Att använda den från Förenta Staterna hämtade gruppterapien är att i nyttig riktning utnyttja gruppens inflytande på individen.

Vi ha icke kommit längre än till början av våra upptäckter på detta fält, som Muller i Nederländerna och Mannheim i Det för- enade konungariket ha studerat sedan ett tjugotal år. Vi ha där framför oss ett vidsträckt område som bör utnyttjas. Men användningen av dessa metoder bör icke begränsas till dem som äro intagna i slutna anstalter. Man kan tänka sig att använda liknande metoder för att inrikta dynamismen hos grupperna inom ungdomen på värdefulla och konstruktiva uppgifter.

Paul Cornil.